

Õpetaja agentsus

Äli Leijen

Teoreetiline alus: agentsus

Leijen, Ä., Pedaste, M., & Lepp, L. (2019).

Teacher Agency Following the Ecological Model:
How It Is Achieved and How It Could Be
Strengthened by Different Types of Reflection.

British Journal of Educational Studies, DOI:

[10.1080/00071005.2019.1672855](https://doi.org/10.1080/00071005.2019.1672855)

[Link artiklile](#)

British Journal of Educational Studies
2019, pp. 1–16

TEACHER AGENCY FOLLOWING THE ECOLOGICAL
MODEL: HOW IT IS ACHIEVED AND HOW IT COULD BE
STRENGTHENED BY DIFFERENT TYPES OF REFLECTION

by ÄLI LEDEN , MARGUS PEDASTE and LIINA LEPP , *Institute of
Education, University of Tartu, Tartu, Estonia*

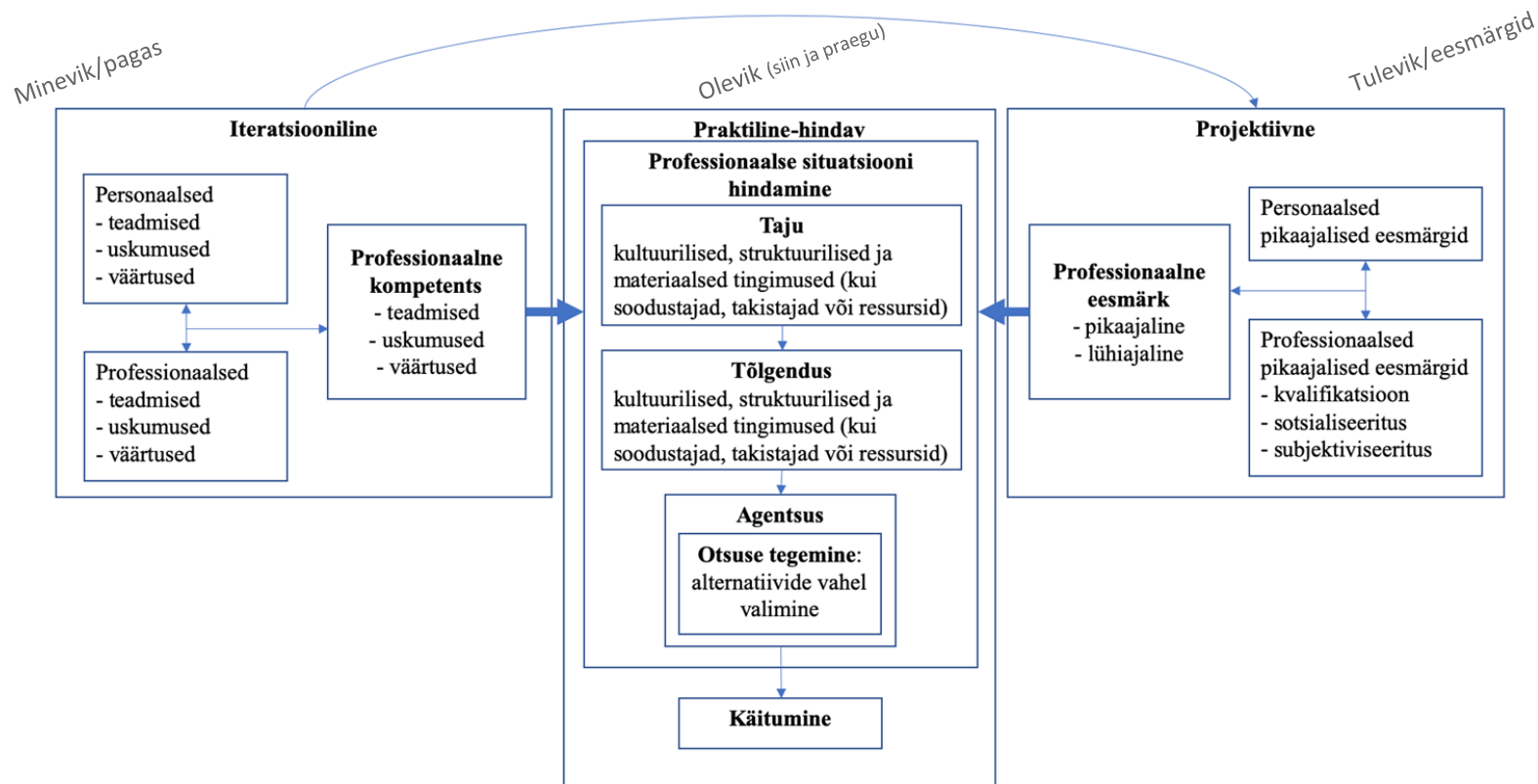
ABSTRACT: This article draws on the ecological model of teacher agency and elaborates on how teacher agency is achieved, its components and how it could be strengthened. This model highlights professional competence, structural and cultural context, and professional purpose as the main elements of achieving agency. In this paper, we specify some elements of the ecological model and elaborate on how three types of reflection could be used to strengthen conditions for achieving teacher agency. These include, first, procedures aimed at articulating the theory of action, including effective strategies, rules and principles for practice; second, procedures of practical reflection, aimed at fostering the conceptualization of practice and the understanding of oneself as a teacher; and third, procedures of critical reflection, which help to address the inequalities and malpractices of education and society. The main importance of this paper is to extend the practical relevance of the ecological model for teacher learning settings.

Keywords: teacher agency, professional development, reflection

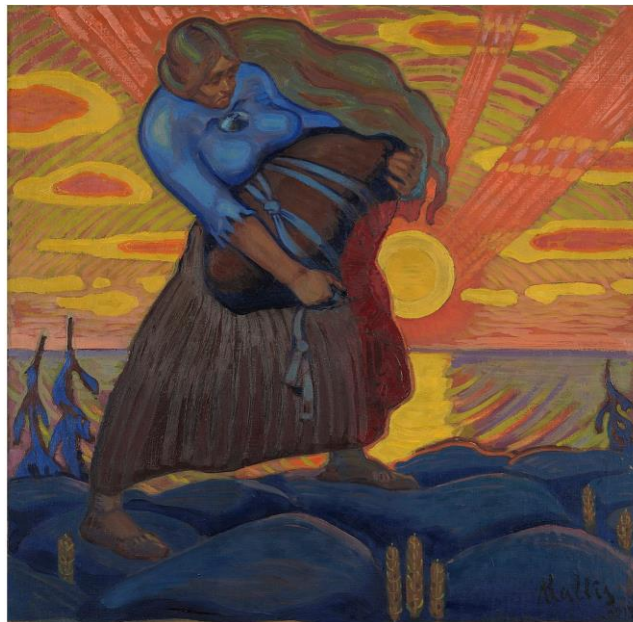
1. INTRODUCTION

Human agency has been addressed in different stands of social sciences and the humanities; many scholars have theorized how it emerges and is regulated by contextual factors (see, e.g., Archer, 2000; Moate and Ruohotie-Lyhty, 2014). The concept of agency is also increasingly conceptualized in different educational contexts and in teacher education (see Orland-Barak, 2017; Toom *et al.*, 2015 for an overview). In a broad understanding, agency refers to individuals' active

Agentsuse ökoloogiline mudel

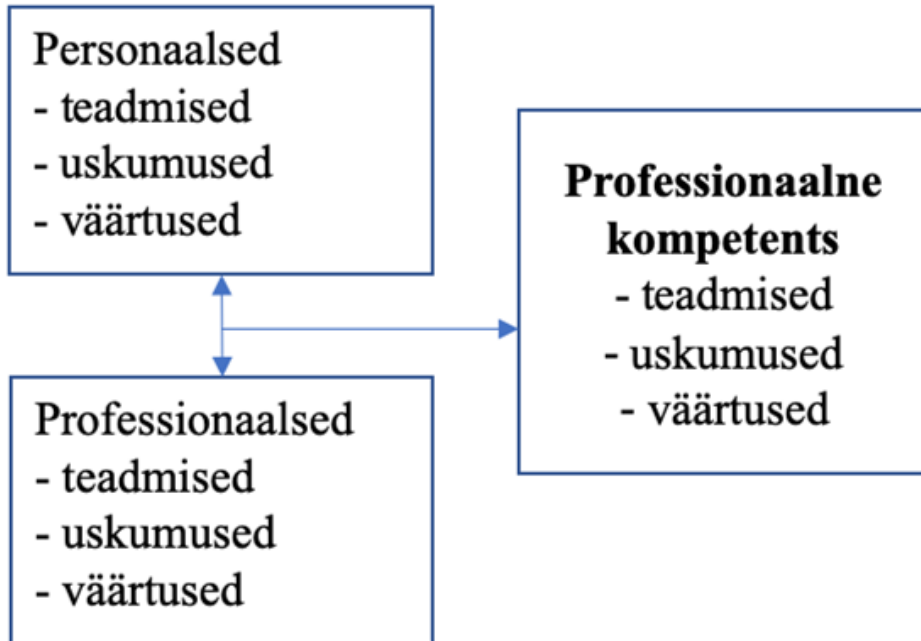

Iteratsiooniline dimensioon (minu pagas)

Oskar Kallis, Linda kivi kandmas, 1917,
Eesti Kunstimuuseum

Iteratsiooniline (minevik/pagas)

Professionaalsed rolliootused õpetajale

Kutsestandard. Õpetaja. Tase 7

“Õpetaja peamine roll on **võimestada õppijat** ja olla **tema arengupartner**, nii et saaks toimuda **tähenduslik õppimine** ja **kujuneda selle õppija potentsiaali avav õpitee**, arvestades riiklikes õppekavades seatud eesmäärke. Õpetaja ülesandeks on **süsteemselt arendada oma kutseoskusi** ja **olla kursis haridusuuendustega**”

(Kutsestandard. Õpetaja..., 2019, lk 1).

Harjutus 1.

1. Mis on iseloomulik mulle inimesena?
2. Millised on professionaalsed rolliootused õpetajale?
3. Kuidas minu personaalsed omadused ja rolliootused kokku lähevad?

Projektiivne dimensioon (minu sihid)

Enn Põldroos, Külalised, 2007

Projektiivne (tulevik)

Professionaalne eesmärk

- pikaajaline
- lühiaajaline

Personaalsed
pikaajalised eesmärgid

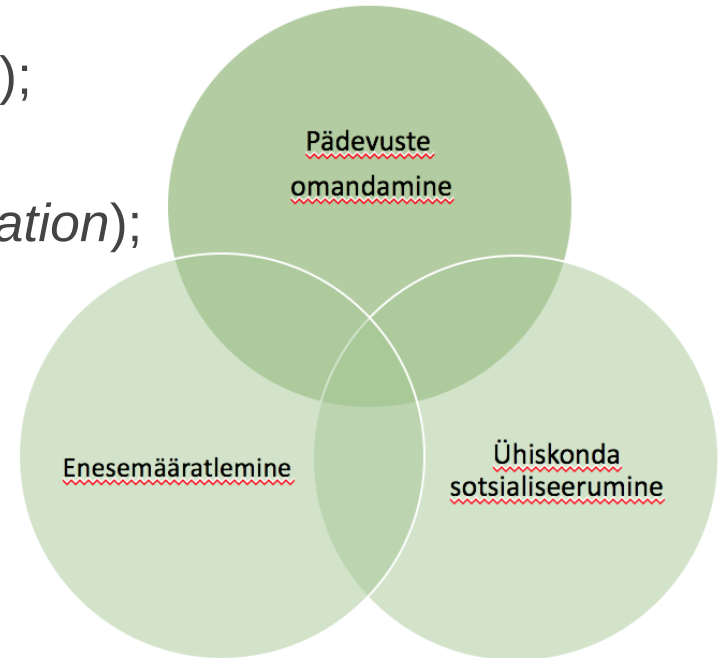
Professionaalsed
pikaajalised eesmärgid

- kvalifikatsioon
- sotsialiseeritus
- subjektiviseeritus

Hariduse pikaajalised eesmärgid

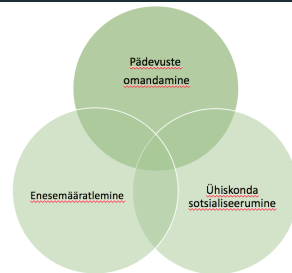
Biesta (2009) toob hariduse pikaajaliste eesmärkidena välja:

- 1) pädevuste omandamine (*qualification*);
- 1) ühiskonda sotsialiseerumine (*socialization*);
- 1) enesemääratlemine (*subjectification*).

Hariduse eesmärgid haridusseaduses

Eesti Vabariigi haridusseadus (1992/2019)

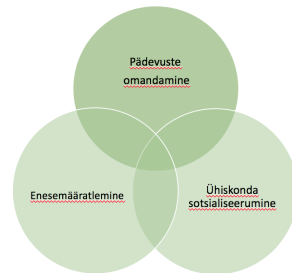
§ 2. Hariduse mõiste, eesmärgid ja tasemed

/.../ (3) Hariduse eesmärk on:

- 1) luua soodsad tingimused isiksuse, perekonna, eesti rahvuse, samuti rahvusvähemuste ja Eesti ühiskonna majandus-, poliitilise ning kultuurielu ja loodushoiu arenguks maailma majanduse ja kultuuri kontekstis;
- 2) kujundada seadusi austavaid ja järgivaid inimesi;
- 3) luua igaühele eeldused pidevõppeks.

Ootused koolile (ja kitsamalt õpetajale)

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010/2019)

§ 3. Üldhariduskooli alusväärtused

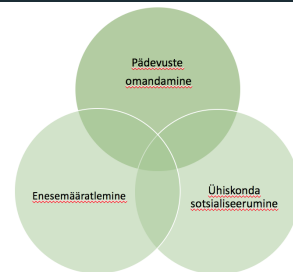
(1) Üldhariduskoolis **toetatakse õpilase vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut**. Luuakse tingimused õpilase **võimete tasakaalustatud arenguks ja eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks**.

(2) **Peetakse oluliseks väärtusi**, mis tulenevad Eesti Vabariigi põhiseaduses, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis, lapse õiguste konventsioonis ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest.

(3) Uue põlvkonna **sotsialiseerimine rajaneb eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ühisväärtuste ning maailma kultuuri ja teaduse põhisaavutuste omaksvõtul**.

Üldhariduse omandanud inimesed **suudavad ühiskonnaga integreeruda ning aitavad kaasa Eesti ühiskonna jätkusuutlikule sotsiaalsele, kultuurilisele, majanduslikule ja ökoloogilisele arengule**.

Ootused koolile (ja kitsamalt õpetajale)

Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (2010/2019)

§ 4. Põhikooli ülesanne

(1) Põhikoolil on **nii hariv kui ka kasvatav ülesanne**. Põhikool aitab kaasa õpilase kasvamisele **loovaks, mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides**: perekonnas, tööl ja avalikus elus ning valida oma huvide ja võimete kohast õpiteed.

(2) Põhikooli ülesanne on **luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond**, mis toetab tema õpihuvi ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist.

§ 5. Gümnaasiumi ülesanne

(1) Gümnaasiumil on **nii hariv kui ka kasvatav ülesanne**. Gümnaasiumi ülesanne on noore ettevalmistamine toimima **loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärged teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades**: partnerina isiklikus elus, kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna.

(2) Gümnaasiumis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus, **et õpilased leiaksid endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda oma edasine haridustee**. Gümnaasiumi ülesanne on **luua tingimused, et õpilased omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis või kutseõppeasutuses**.

Minu isiklik siht

Minu isiklik siht/elu ülesanne peab vastama neljale tingimusele:

- Isiklikult tähenduslik
- Pühendumine
- Pikaajaline vaade/perspektiiv

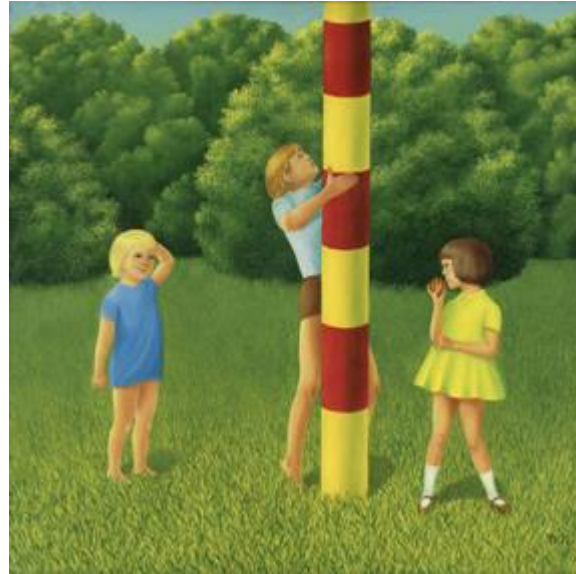
- Väljaspool iseennast (*beyond the self*)

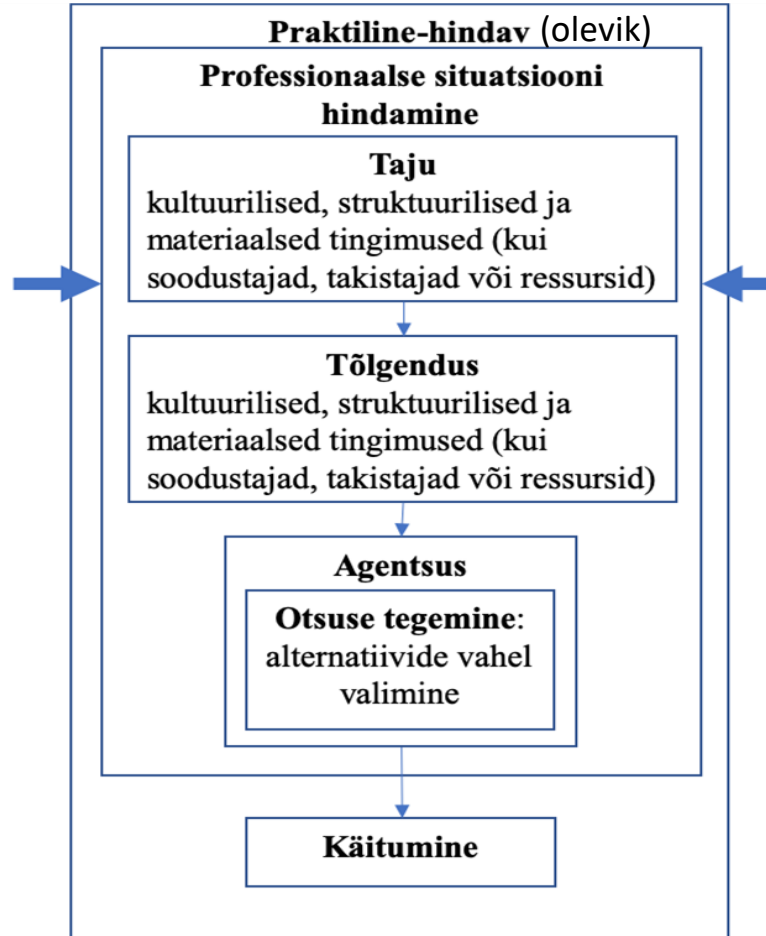
Harjutus 2

1. Mida oodatakse õpetajalt (sh meie koolis)? Millest on koolis sihtide seadmisel lähtunud?
2. Millised on sinu personaalsed sihid inimesena (suurem siht inimesena)? Millest lähtud kui sihte sead?
3. Kuidas üldised ootused õpetajale lähevad kokku sinu personaalsete sihtidega?

Praktiline-hindav dimensioon

Toomas Vint, Mäng, 1972,
Eesti Kunstimuuseum

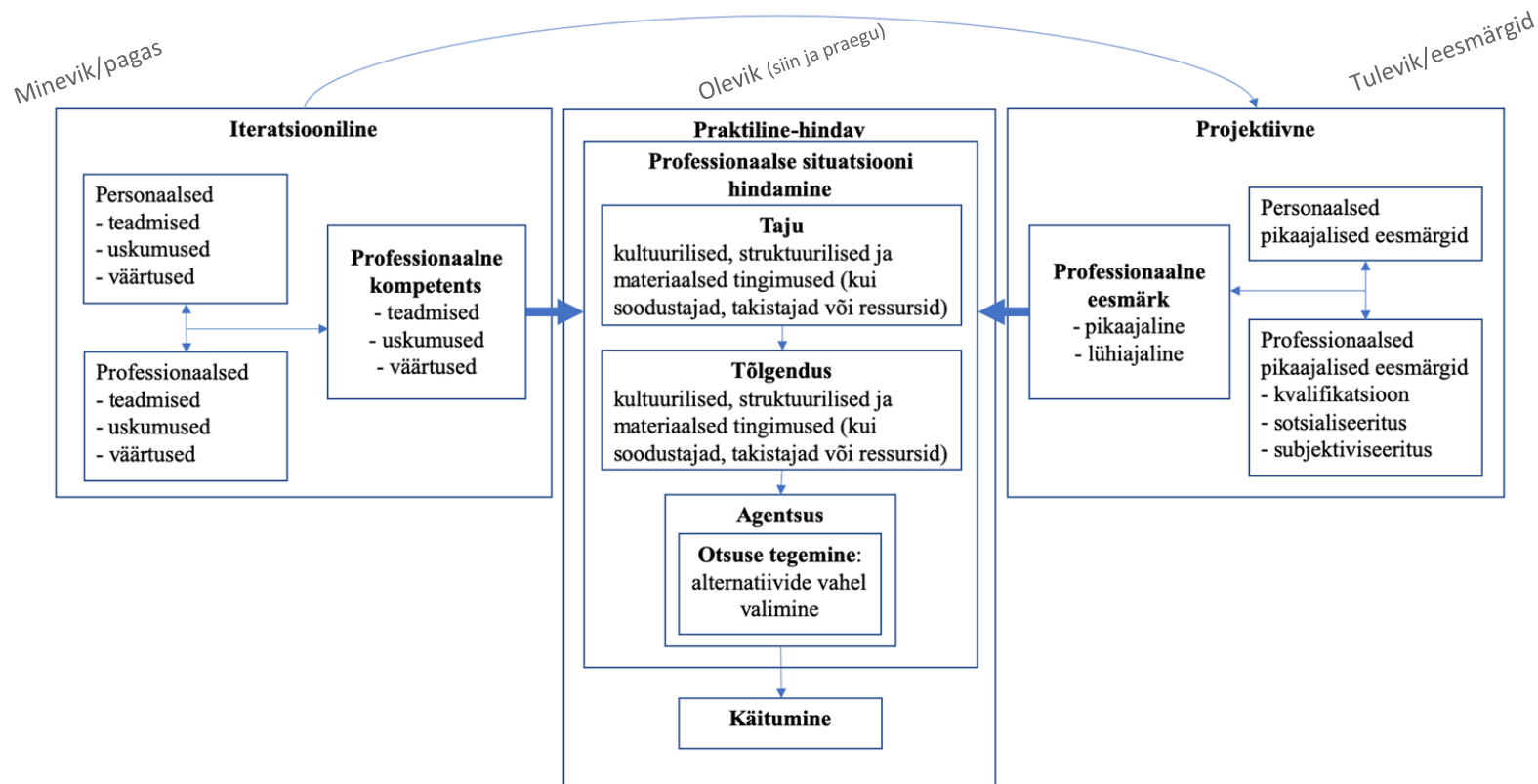

Harjutus 3

Kuidas erinevad tegurid sind otsuste tegemisel toetavad või takistavad?

- Õhkkond klassis/rühmas (nt valmisolek koostööks)
- Klassi/rühma struktuur (nt rühma suurus, poiste ja tüdrukute osakaal)
- Minu klassi/rühmaruumi füüsiline keskkond
- Kooli/lasteaia organisatsioonikultuur (nt orienteeritus koostööle)
- Kooli/lasteaia poolne administratiivne tugi (nt tunniplaan, töökoormus, tugispetsialistid)
- Tugi kolleegidelt koolis/lasteaias
- Minu kooli/lasteaia materiaalsed ressursid (nt arvutid jm seadmed)

Agentsuse ökoloogiline mudel

Suur tänu!
ali.leijen@ut.ee